

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/115/126-131>

Orxan Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında

Dövlət İdarəçilik Akademiyası

magistrant

<https://orcid.org/0009-0000-4352-5200>

orxan.eliyev89@icloud.com

Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların inzibati-hüquqi statusu

Xülasə

Məqalənin nəzəri və metodoloji əsasını yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların inzibati-hüquqi statusu, fəaliyyətinin təşkilati və hüquqi əsasları, yuxarı komissiyalarla yerli komissiyalar arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin xarakteri, səlahiyyətlərin bölünmə prinsipləri barədə praktik işlərin nəticələri, yetkinlik yaşına çatmayanların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə dair elmi – nəzəri konsepsiyalar, müvafiq mövzulu tədqiqatlardan əldə olunmuş elmi ideyalar və tövsiyələr, beynəlxalq elmi-praktiki konfransların materialları və s. təşkil edir. Tədqiqat zamanı nəzəri müşahidə, kompleks və sistemli yanaşma, müqayisəli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, analiz və sintez və s. metodlardan istifadə olunmuşdur. Ümumi müddəaların məcmusu komissiyanın məqsədli və sistemli fəaliyyəti, iş üsulları və formaları haqqında təsəvvür yaratmaqla qarşıda duran vəzifələri xarakterizə edir.

Açar sözlər: *komissiyalar, inzibati-hüquqi status, təşkilati və hüquqi əsaslar, normativ-hüquqi aktlar, komissiyaların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə dair məsələlər*

Orkhan Aliyev

The Academy of Public Administration under the

President of the Republic of Azerbaijan

Master student

<https://orcid.org/0009-0000-4352-5200>

orxan.eliyev89@icloud.com

Administrative-Legal Status of Commissions For the Protection of Minors' Affairs and Rights

Abstract

Theoretical and methodological basis of the article contains the administrative-legal status of the commissions on affairs and protection of the rights of minors, organizational and legal bases of their activity, the nature of the relationship between the higher commissions and local commissions, the results of practical work on the principles of separation of powers. scientific-theoretical concepts, scientific ideas and recommendations obtained from relevant research, materials of international scientific-practical conferences, etc. Theoretical observation, complex and systematic approach, comparative analysis, logical generalization, analysis and synthesis, etc. during the research. methods were used. The set of general provisions characterizes the forthcoming tasks by creating an idea of the purposeful and systematic activity, methods and forms of work of the commission.

Keywords: *Commissions, administrative-legal status, organizational and legal bases, normative-legal acts, issues on improving the activity of commissions*

Giriş

İnsan hüquqları – şəxsiyyət varlığının azadlığını ifadə edən müəyyən normativ strukturlu xassə və xüsusiyyət olaraq, onun həyatının, o cümlədən cəmiyyət, dövlət və digər fərdlərlə qarşılıqlı münasibətlərinin ayrılmaz və zəruri vasitəsidir. Müasir dövrdə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasında və onların müdafiəsində siyasi sistemin ən əhəmiyyətli institutu kimi dövlətin rolu əvəzəedilməzdir. İnsan hüquqlarının müdafiəsinin dövlətdaxili mexanizmlərinin beynəlxalq mexanizmlərlə vəhdəti həmin dövlətin beynəlxalq hüquq normalarına yanaşma tərzilə müəyyən olunur. Sürətlə inkişaf edən dünyamızda labüd hal kimi dövlətlərin qanunvericiliyində beynəlxalq hüquq normalarının prioritetliyi əks olunmuşdur. Qanunvericiliyimizdə dövlət hakimiyyəti orqanlarının öz səlahiyyətlərini həyata keçirdiyi zaman Konstitusiyamızla və qanunvericiliyimizlə yanaşı, beynəlxalq hüquq normalarına riayət etmələri və onu əsas götürmələri ilə bağlı kifayət qədər normalar mövcuddur. Azərbaycan Respublikası insan hüquqları sahəsində bir çox Konvensiyalara, eləcə də BMT-nin Uşaq Hüquqları Konvensiyasına qoşulmuş, bu sahədə yeni qanunlar qəbul edilmiş, qanunvericilik bazamız müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq təkmilləşdirilmiş, o cümlədən də yetkinlik yaşına çatmayanların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi ilə bağlı normativ – hüquqi baza formalaşdırılmışdır (Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsi, 1999).

Hal-hazırda Azərbaycan Respublikasında insan hüquqlarının müdafiəsinin aşağıdakı formaları mövcuddur:

- məhkəmə müdafiəsi;
- inzibati müdafiə;
- İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (ombudsman) tərəfindən müdafiə;
- xüsusi yaradılmış orqanlar (komissiyalar) tərəfindən müdafiə.

İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının məhkəmə müdafiəsi cinayət, mülki və inzibati işlər üzrə məhkəmələr tərəfindən işlərin baxılmasını və pozulmuş hüquqların məhkəmə qaydasında bərpasını nəzərdə tutur.

İnzibati müdafiə aşağı icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən pozulmuş hüquqları barədə vətəndaşların şikayətlərinin yuxarı icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada baxılmasını və bu hüquqların bərpasını nəzərdə tutur.

Tədqiqat

İnsan hüquqları üzrə müvəkkil (ombudsman) tərəfindən insan hüquqlarının müdafiəsi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə təsbit olunmuş və Azərbaycan Respublikasının dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları və vəzifəli şəxsləri tərəfindən pozulmuş insan hüquqlarının və azadlıqlarının bərpasını nəzərdə tutur.

Xüsusi yaradılmış orqanlar (komissiyalar) tərəfindən insan hüquqlarının müdafiəsi dedikdə, bir qayda olaraq, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar tərəfindən yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının müdafiəsinə dair səlahiyyətlərin həyata keçirilməsi başa düşülür (Uşaq hüquqları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 1998).

Yetkinlik yaşına çatmayanların tərbiyə olunmasının və onların hüquqlarının müdafiəsinin əsas formalarından biri də yerli icra hakimiyyəti orqanları yanında yaradılan və fəaliyyət göstərən komissiyalardır. Bu komissiyalar hələ Azərbaycanda sovet hakimiyyəti dövründə inzibati-hüquq islahatlarının məntiqi nəticəsi olaraq RSFSR XKS-nin 1918-ci il 14 yanvar tarixli dekreti ilə formalaşdırılmışdır. Xalq Komissarları Sovetinin növbəti 1925-ci il 22 may tarixli dekreti ilə yaradılmış RSFSR Xalq Maarifi komissarlığının nəzdində yetkinlik yaşına çatmayanların işləri üzrə Mərkəzi komissiyanın əsas təyinatı yetkinlik yaşına çatmayanlar tərəfindən törədilən hüquq pozuntularına qarşı planlı şəkildə mübarizəni təşkil etmək və bu sahədə maraqlı olan təşkilatların fəaliyyətini əlaqələndirmək olmuşdur. Məhz həmin vaxtdan komissiyaların əlaqələndirici və profilaktik işlərlə bağlı təşkilati rolu müəyyən edilmişdir (Uşaqların ədliyyə sisteminə çıxışı baxımından Azərbaycan qanunvericiliyinin təhlili, 2014).

Azərbaycan SSR-də isə “Həddi-buluğa çatmamışların işinə baxan komissiyalar haqqında” Əsasnamə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 1962-ci il 27 yanvar tarixli fərmanı ilə

təsdiq edilmişdir. “Həddi-buluğa çatmamışların işləri üzrə komissiyalar haqqında” daha bir Əsasnamə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 1967-ci il 10 oktyabr tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmişdir. Belə bir Əsasnamənin qəbul edilməsi, hər şeydən əvvəl, tərbiyə və profilaktika işlərin səmərəliliyinin yüksəldilməsi, habelə yetkinlik yaşına çatmayanların yenidən tərbiyə olunması üsullarının təkmilləşdirilməsi zərurətindən irəli gəlirdi (Lundy, 1997).

Dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkədə həyata keçirilən hüquqi islahatlar və dövlət aparatının yeni iqtisadi-siyasi şəraitə uyğun qurulması yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalarının əhəmiyyətini artırmışdır. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 17-ci maddəsinə əsasən, uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dövlət nəzarət edir. 1997-ci il 17 yanvar tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 537 sayılı fərmanı ilə “Yetkinlik yaşına çatmamışların işləri üzrə Komissiyalar haqqında” Əsasnamə təsdiq edilmişdir. Həmin Əsasnamənin 1-ci bəndində deyilir: “Yetkinlik yaşına çatmamışların işləri üzrə komissiyaların başlıca vəzifələri yetkinlik yaşına çatmamışların hüquqlarını qorumaqdan və təmin etməkdən, onların baxımsızlığının və qayda-qanunu pozma hallarının qarşısını almaq işini təşkil etməkdən, göstərilən məsələlərdə dövlət orqanlarının və ictimai təşkilatların səylərini əlaqələndirməkdən, yetkinlik yaşına çatmamışlarla əlaqədar işlərə baxmaqdan və Ədliyyə Nazirliyi müəssisələrində yetkinlik yaşına çatmamışların saxlanması şəraitinə və tərbiyə işinə nəzarət etməkdən ibarətdir” (Dəmirçiyeva, 2020). Oxşar müddəalara Azərbaycan Respublikasının 2002-ci il 31 may tarixli qanunu ilə təsdiq edilmiş “Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamədə də rast gəlmək olar. Dörd fəsil və 18 maddədən ibarət olan bu Əsasnamə əvvəlki əsasnamələrdən fərqli olaraq yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının müdafiəsi ilə əlaqədar komissiyalara geniş səlahiyyətlər verir (Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, 1995).

Komissiyalar haqqında mövcud Əsasnamənin müddələrinin məntiqi ümumiləşdirmə və müqayisəli təhlili əsasında aşağıdakı nəticələrə gəlmək olar:

- əvvəlki əsasnamələrdən fərqli olaraq yeni Əsasnamədə yetkinlik yaşına çatmayanların işlərinə baxmaqla yanaşı, komissiyaların fəaliyyətinin daha bir istiqaməti - yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının müdafiə edilməsi təsbit edilmişdir.
- insan və vətəndaş hüquqları ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq aktların müddələrindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsi qeyd edilən Əsasnamənin prioritet vəzifələrindəndir.
- Əsasnamənin prezident fərmanı ilə təsdiq edilməsi normativ-hüquqi aktların iyerarxiyasında onun hüquqi qüvvəsinin daha da təsirli olmasına və idarəçilik sistemində komissiyaların bir orqan kimi hüquqi əhəmiyyətinin artmasına dəlalət edir (“Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamə (Azərbaycan Respublikasının 31 may 2002-ci il tarixli qanunu).

Dövlət vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar ortaya çıxan müəyyən məsələlərin daha səmərəli və operativ həlli çox vaxt dövlət orqanları sistemində yeni bir orqanın formalaşdırılması zərurətini doğurur. Bu baxımdan komissiyanın yaradılması və onun fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyən edilməsi dövlətin yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının müdafiə olunması vəzifəsindən irəli gəlir. Komissiyanın fəaliyyət istiqamətinin məzmununu təşkil edən əsas məqsədi dövlətin ali məqsədindən doğmaqla aşağıdakılardan ibarətdir (Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin yozumu / Əsədov, B. H. və b., 2012):

- yetkinlik yaşına çatmayanlara tərbiyəvi təsir göstərmək;
- yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarını və qanuni mənafelərini qorumaq;
- yetkinlik yaşına çatmayanların davranışına nəzarət etmək;
- yetkinlik yaşına çatmayanların qanunazidd əməllərinin qarşısını almaq;
- qeyd edilən məsələlərlə bağlı dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarının, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq müəssisələrin, idarələrin və təşkilatların fəaliyyətini əlaqələndirmək (“Yetkinlik yaşına çatmamışların işləri üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamə (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 yanvar 1997-ci il tarixli fərmanı).

Komissiyaların təşkilinin və tərkibinin xüsusiyyətləri, o cümlədən geniş səlahiyyətləri onun bir neçə istiqamətdə fəaliyyət göstərməsinə imkan yaradır. Tərkibində müxtəlif dövlət orqanlarını təmsil edən müəssisələrin rəhbərlərinin olması yetkinlik yaşına çatmayanların pozulmuş hüquqlarının qısa bir müddətdə bərpasına imkan yaratmaqla bərabər, həmin hüquqları pozmuş şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması işini asanlaşdırır. Pozulmuş hüquqların bərpası məhkəmənin səlahiyyətinə aid olduğu təqdirdə isə komissiyalar bununla bağlı öz təşəbbüsü ilə məhkəməyə müraciət edə və həmin müraciətə məhkəmədə baxılması zamanı iştirak edə bilər. Göründüyü kimi, komissiyalar yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının və qanuni mənafələrinin qorunması sahəsində həm müstəqil, həm də vasitəçi orqan qismində iştirak edirlər (Uşaqların hüquqlarının cinayət, inzibati və mülki instansiyalarda müdafiəsində vəkili fəaliyyətinə dair Təlimat / Alishov, R. və UNICEF-in ekspertləri, 2020).

Dövlət orqanlarının təşkilati quruluşu müəyyən olunmadan onların səmərəli fəaliyyətinin təmin edilməsindən söhbət gedə bilməz. Komissiyaların sistem kimi mövcudluğu eyni funksiyaları və vəzifələri həyata keçirən həmin orqanların təşkilati vahidləri arasında səlahiyyətlərin düzgün bölüşdürülməsinə imkan yaradır, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və istiqamətləndirilməsi işini asanlaşdırır. Komissiyaların Əsasnaməsinin 2-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının dövlət quruluşunun xüsusiyyətlərindən, inzibati ərazi bölgüsündən, habelə tabelilik qaydasından asılı olaraq yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar sistemi yerli və yuxarı komissiyalara bölünməklə aşağıdakılardan ibarətdir (Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi, 1999):

- rayon (şəhər) komissiyaları – yerli komissiyalar;
- müvafiq icra hakimiyyəti orqanı yanındakı komissiya (Bakı şəhərinin icra hakimiyyəti yanındakı komissiya);
- Naxçıvan Muxtar Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı yanındakı komissiya;
- Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı yanındakı komissiya (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanındakı komissiya) (Uşaqların ədliyyə sistemində çıxışı baxımından Azərbaycan qanunvericiliyinin təhlili, 2014).

Komissiyalar sisteminin nəzəri və praktiki əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, *birincisi*, bu, dövlət orqanları sistemində komissiyaların yerini müəyyənləşdirir; *ikincisi*, bu, komissiyalar arasında işgüzar əlaqələrin qurulmasına, qarşılıqlı əlaqələrin inkişafına kömək edir; *üçüncüsü*, bu, komissiyaların fəaliyyətinin sistem halında öyrənilməsinə kömək edir, iş prosesində üzə çıxan məsələlərin təhlil edilməsi və mövcud problemlərin aradan qaldırılması işini asanlaşdırır (“Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dövlət nəzarəti Qaydası” (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 may 2012-ci il tarixli fərmanı).

Komissiyalar müvafiq icra hakimiyyəti orqanları yanında həmin orqanlar tərəfindən sədr, məsul katib (katib) və uşaqlarla iş üzrə məsləhətçi-psixoloq da daxil olmaqla 9-11 üzvdən ibarət tərkibdə yaradılır. Komissiyaların tərkibinə daxil edilən digər orqanların: təhsil, daxili işlər orqanlarının, tibb müəssisələrinin, mədəniyyət təsisatlarının rəhbərləri, habelə komissiyaların öz mülahizəsinə görə müəyyən edilən müəssisələrin rəhbərlərinin üzv kimi təmsil olunması uşaqlara münasibətdə dövlətin qarşısında duran vəzifələrin komissiyalar vasitəsilə həyata keçirilməsinə, düzgün qərarların qəbul edilməsinə, yetkinlik yaşına çatmayanlarla bağlı müxtəlif dövlət proqramlarının icra edilməsinə, aidiyyəti orqanların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinə və səylərin müəyyən istiqamətə yönəldilməsinə imkan yaradır (Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi, 2000).

Komissiyalar Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsinin normalarında nəzərdə tutulmuş uşaqların təlim-tərbiyəsi vəzifələrinin valideynlər və ya onları əvəz edən şəxslər tərəfindən yerinə yetirilməməsi (m.189), yetkinlik yaşına çatmayanların xırda xuliqanlıqına görə valideynlərinin və ya onları əvəz edən şəxslərin məsuliyyəti (m.512) və yetkinlik yaşına çatmayanın sərxoşluq vəziyyətinə gətirilməsi (m.522) ilə bağlı inzibati xətlər haqqında işlərə baxır və inzibati xəta törətmiş şəxslər barəsində inzibati tənbeh tətbiq edirlər. İnzibati xətlər haqqında işlərə baxarkən komissiyalar inzibati münasibətlərin subyektı kimi Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində müəyyən edilmiş hüquqlara malikdirlər və vəzifələr daşıyırlar (Lundy, 1997).

Komissiyaların səmərəli fəaliyyəti onların statusunu ilə birbaşa bağlıdır. “Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamənin 5-ci, 6-cı və 7-ci maddələrində sözügedən komissiyaların xüsusi səlahiyyətləri təsbit edilmiş, habelə onların fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən olunmuşdur. Yuxarı icra orqanı kimi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanındakı yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların səlahiyyətlərinin bilavasitə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin statusu ilə müəyyən edilməsi, müəyyən məsələlərlə bağlı konkret hökumət qərarlarının işlənilib hazırlanmasında komissiyaların iştirakına təminat verir və onların birgə fəaliyyətinə müsbət zəmin yaradır (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Fərmanı, 2000).

Komissiyalar səlahiyyətlərinə uyğun olaraq qanunazidd əməllərin xarakterini və səbəblərini, yaşını, həyat şəraitini, qanunazidd əməlin törədilməsində iştirak dərəcəsini, habelə məişətdə, məktəbdə və ya işdə davranışını nəzərə almaqla yetkinlik yaşına çatmayanlar barəsində intizam təsir tədbirləri tətbiq edirlər. Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri üzrə icraat inzibati prosesin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Komissiyalar tərəfindən işlərin və ya materialların baxılması halları üzrə icraat müvafiq əsaslar olduqda başlanılır və komissiyaların iclaslarında baxılan hər bir məsələ barəsində qərar qəbul edilir (Vəliyev, 2022).

Bununla yanaşı, “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının 19 may 1998-ci il tarixli 499-İQ nömrəli Qanununda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 may 2012-ci il tarixli 626 nömrəli fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dövlət nəzarəti Qaydası”nda, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 22 iyun 1999-cu il tarixli 693-İQ nömrəli Qanununda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 27 noyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Uşaqlara dair Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə 2020-2025-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nda və digər normativ-hüquqi aktlarda komissiyasının fəaliyyətini əhatə edən bəndlər üzrə uşaq hüquqlarının pozulmasının qarşısının alınması, baxımsızlığının profilaktikası və hüquqi dünyagörüşünün formalaşdırılması, uşaq hüquqlarının təmin edilməsi üçün əlverişli mühitin yaradılması, bu vəzifələri həyata keçirən orqan və müəssisələrin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, uşaqların təhsili, tərbiyəsi və məşğulluğu üçün sistemli və səmərəli fəaliyyətin təşkil olunması, onların iqtisadi, sosial, mədəni hüquqlarının təmin olunması ilə bağlı işlər, uşaq əməyinin istismarına qarşı ciddi mübarizə aparılması, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan, risk qrupundan olan ailələrlə bağlı işlərin aparılması məqsədilə komissiya tərəfindən müvafiq tədbirlər görülür (İnsan hüquqları / Lukaşev, E. A. (Red.), 2005).

Nəticə

Uşaq hüquqlarını həyata keçirən bir sıra dövlət qurumları və QHT-lərin yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaların fəaliyyəti ilə bağlı irəli sürdüyü təkliflərdən məlum olur ki, “Hazırda komissiya tərəfindən göstərilən xidmətlərin çoxu sovet dövründə mövcud olan qayda ilə həyata keçirilir. Yerli ehtiyaclar nəzərə alınmaqla xidmətlərin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər aparılmalıdır, komissiyaların fəaliyyəti üçün mövcud qanunvericilik bazası olsa da, müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün icra mexanizmləri mövcud deyildir. İlk növbədə, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiya ilə qəyyumluq və himayəçilik komissiyası birləşdirilməli, işçilərin sayı artırılmalı və qurumun maddi-texniki bazası möhkəmləndirilməlidir. Digər tərəfdən, bu komissiyaların uşaqlar üçün əlçatanlığı təmin olunmalı və onların tabeçiliyində xüsusi qayğı mərkəzləri yaradılmalıdır”.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsi. (1999, 28 dekabr; 2021, 27 dekabr tarixli əlavə və dəyişikliklərlə). Hüquq yayın evi.

2. Əsədov, B. H., və b. (2012). *Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin yozumu*. Digesta.
3. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. (1999, 30 dekabr). Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.
4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosessual Məcəlləsi. (2000, 14 iyul). Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.
5. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. (1995).
6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. (2000, 6 mart). *Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında*. Bakı: Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.
7. Dəmirçiyeva, M. D. (2020). *Ailə hüququ* (Dərslik). Zərdabi.
8. Lukaşeva, E. A. (Red.). (2005). *İnsan hüquqları* (Rus dilindən tərcümə).
9. Lundy, C. (1997). *An introduction to the Convention on the Rights of the Child*. Canada: Full Circle Press.
10. Uşaq hüquqları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. (1998, 19 may).
11. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. (2012, 8 may). *Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dövlət nəzarəti Qaydası*.
12. Uşaqların ədliyyə sisteminə çıxışı baxımından Azərbaycan qanunvericiliyinin təhlili. (2014). Bakı.
13. Alışov, R., və UNICEF-in ekspertləri. (2020). *Uşaqların hüquqlarının cinayət, inzibati və mülki instansiyalarda müdafiəsində vəkilin fəaliyyətinə dair Təlimat*. Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası.
14. Vəliyev, İ. V. (2022). *Azərbaycan Respublikasının ailə hüququ: Mühazirə mətnləri*. Bakı.
15. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. (1997, 17 yanvar). *“Yetkinlik yaşına çatmamışların işləri üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamə*.
16. Azərbaycan Respublikasının Qanunu. (2002, 31 may). *“Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında” Əsasnamə*.

Daxil oldu: 04.02.2025

Qəbul edildi: 28.04.2025